

אומנות שימושית

לפי תוכנית הלימודים החדשה

הוראות לנבחנים

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה חלקים.

עליכם לענות על חלק א' – חלק חובה, ועל אחד מבין החלקים ב'–ג'.

חלק א' – יסודות השפה החזותית – חובה 20 נקודות

חלק ב' – מפגשים מהסוג החזותי בעידן המודרני 80 נקודות

או

חלק ג' – היבטים בתולדות העיצוב 80 נקודות

עליכם לענות על שאלה אחת מתוך חלק א' ועל ארבע שאלות מתוך אחד החלקים ב' או ג'.

סך-הכול עליכם לענות על חמש שאלות.

לכל שאלה – 20 נקודות. סך-הכול – 100 נקודות.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי

ד. הוראות מיוחדות:

1. התמונות לכל השאלות מרוכזות בנספחים המצורפים לשאלון. הן מסודרות על-פי סדר הופעתן בשאלון.

2. ציינו על גבי כריכת המחברת, ליד מדבקת הנבחן, על איזה חלק עניתם: ב' או ג'.

כתבו במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונכם לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).

כתבו "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. כתיבת טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה!

בשאלון זה 6 עמודים ו-12 עמודי נספחים.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

חלק א': יסודות השפה החזותית (20 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 1–2 (לכל שאלה – 20 נקודות).

התמונות לשתי השאלות מוצגות בנספח א' לשאלון.

שאלה 1 – עבודת ילדים

באזורים שונים בעולם נפוצה תופעה של עבודת ילדים. תופעה זו התרחבה בשנים האחרונות בעיקר בקרב אוכלוסיות מוחלשות, בשל ההידרדרות במצבן הכלכלי. בתמונות 1 ו-2 מוצגות שתי כרזות שעוסקות בעבודת ילדים.

(12 נק') א. תארו כל אחת מהכרזות. בתשובה התייחסו לייצוגים (דמויות ודימויים), לקומפוזיציה ולצבעוניות.

(8 נק') ב. הסבירו מהו המסר הייחודי לכל כרזה, וכיצד הוא בא לידי ביטוי באמצעות קוד חזותי אחד.

שאלה 2 – חוויה של הגירה

בתמונה 3 מוצגת היצירה "האומן" של מאיר פיצ'חדזה, ובתמונה 4 מוצגת היצירה "קורבנות חדשים" של זויה צ'רקסקי. שני האומנים עלו בצעירותם לישראל מברית המועצות לשעבר. ביצירותיהם הם מביאים לידי ביטוי את חוויית ההגירה שחוו.

(8 נק') א. תארו כל אחת מהיצירות. בתיאור התייחסו לדמויות ולהתרחשות.

(6 נק') ב. הסבירו מרכיב חזותי אחד שבאמצעותו מוצגת חוויית ההגירה ביצירה "האומן".

(6 נק') ג. הסבירו מרכיב חזותי אחד שבאמצעותו מוצגת חוויית ההגירה ביצירה "קורבנות חדשים".

חלק ב': מפגשים מהסוג החזותי בעידן המודרני (80 נקודות)

ענו על ארבע מן השאלות 3–10 (לכל שאלה – 20 נקודות).

התמונות לכל השאלות מוצגות בנספח ב' לשאלון.

שאלה 3 – תפיסת הרגע

בתמונה 1 מוצגת היצירה "ספינות נכנסות לנמל לה האבר" של ז'אן ויקטור וארנו, ובתמונה 2 מוצגת היצירה "הטיפוס להר מון-בלאן" של האחים ביסון.

- (7 נק') א. תארו את היצירה "ספינות נכנסות לנמל לה האבר". בתשובה הסבירו את נקודת המבט ואת הרגע המתואר.
- (7 נק') ב. תארו את היצירה "הטיפוס להר מון-בלאן". בתשובה הסבירו את נקודת המבט ואת הרגע המתואר.
- (6 נק') ג. הסבירו מהו האתגר שאיתו התמודד הצלם כדי לתפוס את הרגע בכל אחת מהיצירות.

שאלה 4 – האם הצילום הוא אומנות?

בתמונה 3 מוצגת היצירה "נאדאר מעלה את הצילום לדרגת אומנות" של אונורה דומייה. ביצירה זו מציג האומן את עמדתו כלפי הגדרת הצילום כאומנות.

- (6 נק') א. תארו את הרגע המתואר ביצירה.
- (7 נק') ב. הסבירו את עמדתו של דומייה כלפי הגדרת הצילום כאומנות.
- (7 נק') ג. הסבירו כיצד דומייה מציג ביצירה את עמדתו באמצעות **שני** מרכיבים חזותיים.

שאלה 5 – קיץ

בתמונה 4 מוצגת היצירה "קיץ" של מארי קאסאט.

- (8 נק') א. תארו את היצירה "קיץ". בתשובה התייחסו גם לאווירה השוררת ביצירה.
- (8 נק') ב. הסבירו כיצד הדימויים והצבעוניות תורמים ליצירת האווירה ביצירה.
- (4 נק') ג. הסבירו קוד חזותי **אחד** של שפת הצילום שבא לידי ביטוי ביצירה.

שאלה 6 – מונטאז' סובייטי

בתמונות 5א עד 5ה מוצגים פריימים מתוך סצנת המדרגות בסרט "אוניית הקרב פוטיומקין" של סרגיי אייזנשטיין.

- (4 נק') א. הסבירו מהי שיטת העריכה "מונטאז' סובייטי".
- (8 נק') ב. האם סצנת המדרגות היא תיאור נאמן של מה שהתרחש במציאות? הסבירו את התשובה.
- (8 נק') ג. הסבירו מהו המסר של הסצנה, וכיצד המונטאז' הסובייטי מאפשר להעביר מסר זה.

שאלה 7 – כרזות

בתמונה 6 מוצגת הכרזה "קווי תעופה איטלקיים" שעיצב אומברטו די לאזרו, ובתמונה 7 מוצגת הכרזה "חכי! ספרי עד 15 לאט לפני שתצאי בזמן האפלה" שעיצב ג'ר מוריס.

- (8 נק') א. תארו כל אחת מן הכרזות, והסבירו מהו המסר של כל אחת מהן.
- (6 נק') ב. הסבירו קוד חזותי אחד של שפת הקולנוע הבא לידי ביטוי בכרזה "קווי תעופה איטלקיים".
- (6 נק') ג. הסבירו קוד חזותי אחד של שפת הקולנוע הבא לידי ביטוי בכרזה "חכי! ספרי עד 15 לאט לפני שתצאי בזמן האפלה".

שאלה 8 – סרטונים פורצי דרך

בתמונות 8 עד 8ג מוצגים פריימים מתוך הסרטון "סטוקי ביל", שידור הטלוויזיה הראשון של ג'ון לוגי ביירד, ובתמונה 9 מוצג פריים מתוך סרטון הפרסומת לשעוני בולובה.

- (6 נק') א. הסבירו מדוע הסרטון של סטוקי ביל נחשב לפורץ דרך.
- (7 נק') ב. הסבירו איזה קוד חזותי של שפת הטלוויזיה בא לידי ביטוי בסרטון של סטוקי ביל.
- (7 נק') ג. הסבירו קוד חזותי אחר של שפת הטלוויזיה, שבא לידי ביטוי בסרטון הפרסומת לשעוני בולובה.

שאלה 9 – המחט התת-עורית

בתמונה 10 מוצגת היצירה "בקבוקי קוקה קולה ירוקים" של אנדי וורהול.

- (6 נק') א. תארו את היצירה. בתשובה התייחסו לקומפוזיציה ולצבעוניות.
- (6 נק') ב. הסבירו את המושג "המחט התת-עורית", שטבע הסוציולוג לאסוול.
- (8 נק') ג. הסבירו כיצד המושג "המחט התת-עורית" בא לידי ביטוי ביצירה.

שאלה 10 – אשליה של מציאות

בתמונה 11 מוצגת היצירה "נמוגה לאיטה" של הנרי פיץ' רובינסון, ובתמונה 12 מוצגת היצירה "לקפוץ אל הריק" של איב קליין.

שני האומנים פעלו בתקופות שונות, אך השתמשו באותה טכניקה כדי ליצור אשליה של מציאות ביצירותיהם.

- (4 נק') א. ציינו באיזו טכניקה השתמשו שני האומנים.
- (8 נק') ב. תארו את היצירה "נמוגה לאיטה", והסבירו כיצד השתמש רובינסון בטכניקה כדי ליצור אשליה של מציאות ביצירתו.
- (8 נק') ג. תארו את היצירה "לקפוץ אל הריק", והסבירו כיצד השתמש קליין בטכניקה כדי ליצור אשליה של מציאות ביצירתו.

חלק ג': היבטים בתולדות העיצוב (80 נקודות)

ענו על ארבע מן השאלות 11–18 (לכל שאלה – 20 נקודות).

התמונות לכל השאלות מוצגות בנספח ג' לשאלון.

שאלה 11 – התפתחות התחבורה

בתמונה 1 מוצג גשר הברזל ליד קולברוקדייל שתכנן ועיצב תומס פרנולס פריצ'רד, ובתמונה 2 מוצגת כניסה לתחנת מטרו בפריז שתכנן ועיצב הקטור גימאר. הכניסה לתחנת המטרו נבנתה כמאה שנים לאחר בניית הגשר.

- (4 נק') א. הסבירו כיצד השפיעה המהפכה התעשייתית על התפתחות התחבורה.
(8 נק') ב. תארו את הגשר. בתשובה התייחסו גם לשימוש בטכנולוגיה של יציקת ברזל.
(8 נק') ג. תארו את הכניסה לתחנת המטרו. בתשובה התייחסו גם לשימוש בטכנולוגיה של יציקת ברזל.

שאלה 12 – פיטר ברנס ואסתטיקת המכונה

בתמונות 3 ו-4 מוצגים שני מוצרים שעיצב פיטר ברנס – קומקום חשמלי ומאוורר שולחני של א.א.ג. (AEG).

- (5 נק') א. ציינו שלושה ערכים מרכזיים בתפיסה העיצובית של ברנס.
(7.5 נק') ב. הסבירו כיצד התפיסה העיצובית של ברנס באה לידי ביטוי בעיצוב ובייצור של הקומקום.
(7.5 נק') ג. הסבירו כיצד התפיסה העיצובית של ברנס באה לידי ביטוי בעיצוב ובייצור של המאוורר.

שאלה 13 – כורסת הסבה והדום

בתמונה 5 מוצגים כורסת הסבה והדום שעיצבו ריי וצ'רלס איימס.

- (9 נק') א. ציינו מיהו קהל היעד של הכורסה, והסבירו כיצד המבנה שלו הותאם לקהל היעד.
(8 נק') ב. הסבירו חידוש אחד בעיצוב הכורסה.
(3 נק') ג. ציינו מקור השראה אחד לעיצוב הכורסה.

שאלה 14 – ביתן ברצלונה

בתמונות 6א ו-6ב מוצג (מבחוץ ומבפנים) "ביתן ברצלונה" שתכנן לודוויג מיס ואן דר רוהה.

- (12 נק') א. תארו את ביתן ברצלונה מהבחינות האלה: צורות, חומרים, צבעים, והקשר בין החלל החיצוני לחלל הפנימי.
(8 נק') ב. הסבירו מדוע ביתן ברצלונה נחשב חדשני לתקופתו.

שאלה 15 – עיצוב מגויס

בתמונה 7 מוצג התצלום "משפחה עם מכונית תוצרת KDF" ("הרכב של העם").
הרכב שבתצלום פותח על-ידי הגוף הממשלתי "כוח דרך הנאה" שהוקם בגרמניה הנאצית.

(8 נק') א. 1. הסבירו מה היו מטרותיו של הגוף "כוח דרך הנאה".

2. הסבירו כיצד "הרכב של העם" מבטא את המטרות האלה.

(7 נק') ב. תארו את התצלום. בתשובה התייחסו לדמויות ולרקע.

(5 נק') ג. הסבירו קוד חזותי אחד בתצלום המבטא משפחתיות.

שאלה 16 – כרזות

בתמונות 8 ו-9 מוצגות שתי כרזות שעיצב הרברט מאטר – כרזת מנקה הארובות וכרזת פרסומת לכיסא ברטויה.
בשתי הכרזות מוצגים כיסאות של חברת קנול.

(8 נק') א. תארו את כרזת מנקה הארובות. בתשובה התייחסו לטכניקה, לצבעוניות ולקומפוזיציה.

(8 נק') ב. תארו את כרזת הפרסומת לכיסא ברטויה. בתשובה התייחסו לטכניקה, לצבעוניות ולקומפוזיציה.

(4 נק') ג. בכרזת מנקה הארובות השתמש מאטר בגורם ההפתעה ובהומור כבסיס לעיצוב הכרזה. הסבירו כיצד.

שאלה 17 – סדרת הריהוט הבלתי גמור

בתמונה 10 מוצגת "סדרת הריהוט הבלתי גמור" של סטודיו אלכימיה.

(8 נק') א. הסבירו שתי טענות של מעצבי סטודיו אלכימיה כנגד העיצוב המודרני.

(12 נק') ב. הסבירו מדוע סדרת הרהיטים מכונה "ריהוט בלתי גמור", וכיצד שם הסדרה בא לידי ביטוי בפריט המוצג בתמונה.

שאלה 18 – בצלאל

בתמונה 11 מוצגת הגלויה "ראה קראתי בשם בצלאל" של יעקב בן דב ושמואל בן דוד.
הגלויה הייתה חלק ממכלול עבודות – גלויות, איגרות שנה טובה, בולים וחפצי נוי – שעוצבו בבצלאל.

(6 נק') א. הסבירו מה הייתה המטרה של עיצוב העבודות האלה, ובהן הגלויה המוצגת.

(12 נק') ב. תארו את הגלויה מהבחינות האלה: הדימויים, הקווים והכתב.

(2 נק') ג. ציינו את הטכניקה ששימשה לעיצוב הגלויה.

בהצלחה!